

علم، صنعت و املاق دار الفقہاء مجموعہ

تاریخ

مؤرخ سلاطین مصطفی افندی

افندی ، تیار دفتراری قیطان زاده احمد افندی ، قاضی عشری افندی کی ذائقه صوفیه اردو کاغذ ، کندی تعبیری وجه ایلہ « صوفیہ درنگہ ، کلدی (۱) ، بوسرہده صوقولو محمد پاشا سیکتوار سگریٹک حاضر لاری کوریورده سلطان سلیمان قانونی معظم و عظم بر آلایلہ استانبولن بولہ جیغوردی ، استانبول طغر ولولہ لیلہ چانقانیوردی . زماک شاعر لری ، بویکی سفر ایچون منطومه لر ترتیب ایدیلورلدی . یاتینک منطومه سی ، احراز ایدیلہ چک طغرک ایلک مؤده سی کی ، دیلارده طولاشوردی :

بهار عالم وصلنده اول سلطان خوابی
ناشا ایندی بیکم کوند برکا نوروز سلطانی
بهار اولدی دم سیر وناشادر خداوند
سمند عزمک استون عرصه عالمده جولانی
یوری روم ایلیرن سیرایت خرامان ایلہ یانکجه
علم کیمی سن قامت نکار پاک دامانی

سلاطین وطننه کیتکدنه

سفرده بولغانی ترجیح ایندی .

کندینده نظری بر مؤرخلک

خاصه وادی : هر کوردیکی

وقه بی یازمق وهر مہورقہ بی قید

ایک ایچون او وقعهده حاضر

بولونقی مراق ایلی . سیکتوار

سگریٹک پارلاق صغیرلری کنج

مؤرخ منجذب ایندی . سیکتوار

وجه ایلہ « زنجوق نام مشهور

لین « ک غیری ، سلطان سلیمان

قانونی اردوسنک سائی ، سلاطین

مصطفی افندی بی حیران ایدیلورده .

قطعه اردوده طغر کتشلری .

چوق سورمه دی . سلیمان قانونیک

وفاتی ، وزرائک شوقی قاجیردی .

صوقولو ، پادشاه و وفاتی عسکره

بیلدی بزمک ایستہ یوردی . بونکل

برابر خسته لکنه دائر شایعه لر

طولاشیور ، حافظلر آتایور ،

قرائلر اوقونیوردی .

صوقولو ، کاتب السرفریدون

بکی کیجه لین وزرائک چادرلرینه

کوندردی ، هر برینک تدبیرلری

سؤال ایندی . کیجه ، مہنایک

سولک لمه لر آلتند ، فریدون

بکل برابر چادردن چادره ایکی

ذات طولاشوردی ، بولنردن

بریده* سلاطین مصطفی ایلی

پاشانک ، اوکیجه فریدون بکل برابر ، فرهاد پاشانک چادرینه

بودینک فتحندن صوکر قانونی سلطان سلیمانک اردل قرالی

ایلہ والده سی حضورینه قبول ایتمی

(عنوانه ، خزینه مہارنده)

کلدی :

— صدر اعظم حضرتلری کاتب السرفریدون بکی بولوشمه

کوندردی .

دیه خبر ووردی . صوکر ، ینه فریدون بکل برابر ، وزیر احمد

پاشانک ، قیزیل احمدلو وزیر مصطفی پاشانک چادرلرینه کلدی .

(۱) تاریخ سلاطین ، بابسه ، ص ۱۱

اونجی عصر ، باقی کی شاعرلر یتشدیرمکل برابر خواجه سعدالدین ، عالی و سلاطین کی . مؤرخلرده یتشدیردی . بودور ، عثمانی علم و عرفانک پارلاق بر دوری ایلی . مؤرخ عالی دفتر دار اولمده طولاشدین صرده ، مؤرخ سلاطینک دورینک وقوعاتی قید ایتمکل مغول بولونیوردی .

سلاطینک اصل اسمی مصطفی

ایلی . (آینه طرغ) مؤانی

چالالدین ، عثمانی مؤرخلریک

حیات و اثرلرندن اولمجه بحث

ایتدیک حالده سلاطینک خفنده لکن

شو برقاچ سطرله اکثا ایدیلور :

« موی الیک اسمی مصطفی

اولدین مشهورده لکن کندوسنک

ترجمه احواله کسب و قریده مدم .

انجق ملی والعا اولتان دودمان

سیاهان کتبه سندندر دیو بعض

توارخ آشنا ذوات فضائلن

مسسوع عاجزانه اولمشدر .

رحمه الله (۱)

مؤرخ الحفقه

سیاه کاتبکلده بولونمندی ؛ فقط

دها اول ، مهم مأموریتلر ایضا

اتیش ، صوقولو شمس ابدپاشا ،

نشاغی محمد پاشا ، فرهاد پاشا

کی بوبوک وزیر لمعینده خدمت

ایتمشدی . مؤرخ نه تاریخده

طوغدین معلوم دکدر . سلاطینک

سلطان سلیمان قانونیک صوکر

صغیرده ارکان دولته برپاشادی .

یوپارلاق دورک معظم وقعه لرینه

شاهد اولدی . صوقولوکلک

وسدر اعظم علی پاشانک دائمعینده

بولونیوردی . بوشاده آوستریایه

قارشی سفر آچلمشدی (۹۷۲) .

سردار صوفیه متوجها . بولہ

چقمشدی . استانبولده فتح

سورهلری اوقونیوردی . سلاطینک

بوشاده صوقولو محمد پاشانک سراینده فتح سورده سی اوقومقله توطیف ایدلادی . بوشاده ایلی که ، صدر اعظم علی پاشانک ادرنه قایمندن صوکر ، ایکنجی مؤده ، وفاتی خبری شایع اولدی . صوقولو محمد پاشا صداوت موقعی احراز ایندی . سلاطینک بونکشمده پدرینک آتسزین وفاتی خبری آلدی . صله بهانه ایدرک ، استانبولن چیقدی . دورینک متکثرلرند خیالی بک ، عمر بک ، کاتب خدای

(۱) عثمانی تاریخ و مؤرخلری ، ص ۳۶

باشدلق . کچه براورمان کناری محل ایدی . غایت مؤثر دوشدی .
 کرچه مرحومک انتقال بیلز آدم قالمش ایدی و مرحومک میت
 بو وقته دکن قرق سکر کون ستر اولمش ایدی . اما کشف سراولوب
 آشکاره اولمین قرق سکر بیلدن بری سر بر غنبدنه پادشاه عالیپناه
 موتی حسرتی تأثیر ایدوب سوزش مانم امله هرکس آه و ناله و افغانه
 آغاز ایدی وهای های ایله آغلتوب اکشیدیلر وشول مرتبه به
 واردیکه یورنیوب های سلطان سلیمان خان دیو فایده یاشلیدیلر (۱) .
 سلائیکی بوماعلی قافله امله بلغراده ، اورادن استانبوله کلیدی .
 یکچیریلرک جلوس بخششی یوزندن چیقاردتاری عصیانله شاهد اولدی .
 بو عصیان حقیقه باغیان اولمشدی : کچه ، استانبول جوارنده کی
 قریه لرده مشعللر ، موملر یاقان ، صابحره قدر فوجیلرله شراب پوشانلان

حذا کرله ایدلیدی . سلائیکی ، و مذا کره لرک کاهنی سته حافظه سته نقش
 ایدیدی . مذا کره لرک نتیجه سی ، سیکتورلرک برآن اول آلتامی ، پادشاهک
 وفاتیلر طفرک کری بر اقباله سی ایدی . جان هرکس دوشوندیکی ،
 پادشاه و طغرادی . سلائیکی بیلر ، یکچیری اردو کاکی آره سینه
 سلولاشیرکن ، و مل آتدیر بیور ، رملجیدن قلعه تک آلتوب آلتامیه جفی
 سؤال ایدیوردی .

عثمانی عربی هیچ بر مانم قارشیدینه بکلمه دی . سیکتور
 قلعه سی آلتدی . زرنی ، بو عزمکارانه مدافعه ائاستنده تلف اولدی .
 اردو مظفرأ دودت ایدیوردی . پادشاهک وفاتیدن عسکرک خیری
 یوقدی . سلطان سلیمان قانونیک جسدی آرا بده ایدی . صوفوللو
 محمد پاشا ، آرا بته یاننده قرآن کریم اوقوشتنی ننبیه ایدیدی ، قرآن

قانونی سلطان سلیمانک سیکتور محاصره سی

(هنرنامه ، خزینه هایبونده)

یکچیریلر ، ایرتسی کون پادشاهک سراینه قایانمشلر . صاحبه قاپیلری
 آچا یوردی . کندیلرینه جلوس بخششی ویریلرکی سولندیکی حالده ،
 ینه : - بز ایشندک ! دیبه اصرار ایدیورلر ، پادشاهی ایشندی به
 قدر ایاصوفیه بکله تیورلدی .

جلوسک بوبالک صیقندیلرینی پک نشه لی زمانلر تعقیب ایدیدی .
 استانبوله شملکل اجرا سته صوفوللو محمد پاشا ایلر فریدون پک قرار
 ویردکلی زمان ، بوعدا کرده سلائیکی ده حاضر بولوندی . سلطان
 سلیم قانونیک جلوسی :

توله مذموم جهان اولدی ایسه باده ینه
 دور اوله ، رهنه قونه ، خرقة وسجاده ینه

(۱) تاریخ سلائیکی ، ص ۶۲ : ۶۳

کریم اوقویانلر آرسنده سلائیکی ده بولونیوردی . سلائیکی :
 — فرمان سلطانم حضرتلر بکدر . اما عربه قرنی عزیز عللور .
 بزیم کی ققراقی قورلونی ؟ اغارلر هر بری ندر بونلر دیسه لر کرکدر .
 دیدی . صوفوللو قیصه جه شو جوایی ویردی :
 — بن قیویس بالی سنان آغایه اصارلرم . کسه یی سولیتیز ،
 سزلی کوزه در .

« فی الحقیقه صباحه دزت ساعت قالدیده کوچلیدی . آلتی حافظ
 بولداش ایدک . حافظ کوچک محمود ، سلحدار مصطفی ، مؤذین مراد
 پاشا ، سیاهی زاده منلا قاسم ، سیاهی احمد ، علوفجیان مین حافظ احمد
 اشبو آلتی نفر آدم واردوغمز کی غیر معناد آدملر سزلیر بونده
 یوروپه چک بریکر دکادر دیو صولانلر سویلیدیلر . بز دخی ذکر الله

وضع ایدوب بروجهل زب و زیت و یروب قلمکارفده و صوادده اولهنگار اظهار کمال صنعت اغشار که بو وجهله نمونه دوران هرکز کورلش واشدش کاددر » (۱) .

نشانچی محمد پاشانک دواتداری بو تختلر سرایده نورولورکن ده حاضر ایدی . تخت قورولاسنه مأمور اولانلر ، درک رسای دورویش بک ، قیوجیسی درگاه عالی متصرفه لرندن ابراهیم بک ایدی . تخت نورولدینی صرده هرکس برها تقدیر ایدیوردی . سلائیکی طرفانه طاورانچی ایستنه مش ، تخه بها

تقدیر ایدلره :

— هنراولیک خلیفه زمین
وزمان پادشاه جهانیا بنسند
ایدوب اوزرینه نشست بیور
دقدنصره قیبت تقدیر ایدنه سن .
دعتمدی .

بودورده سرایه مان هر
طرفدن هدیه لر و غنیه لر
کطوردی . دیوان عالی اوکاری
زنکارنک اطلس و کشالر ،
« هندوسند مهرباندن التمش
بش قطعه ففوری قواوس سگری
و معتبر اشریه ایلده طولاردی .
سلائیکی ، دواتداری خدمتندن
صوگرا ، ساجدارانچی تعین
اولوندی (۹۹۵) . ساجدارودتری

کندیسنه تسلیم ایدلدی . او زمانلر
ده ساجداران اوچ بیلگه نقردن
یتش نفر اکک غام ایکی
بیک طغوز یوز اوتوز نفر
اسامی لشکر اسلام ایدی » (۲) .
سلائیکی بو منصبه ، سردار
فرهاد پاشامعینله شرق سقرینه
کیندیکی انشاده نائل اولدی
(۹۹۶) . عین سته نیک عمر منده
استانبوله کلدی . بو صرده ده
« ارباب معرفتک سرفرازی
« مؤرخ عالی روم ایل دقتداری
ایدی . شاعر باقی اولا روم
ایلی بعده اناطولی قانیسگری
اولش . اناطولی قاضیلری ایل
مدرس لیک شکانچی اوزرینه
اناطولی صدرندن عزل اولو

سیکتوار سقرینده سلطان سلیمان قانونیک خسته لانیاسی
(هنرنامه ، خزینه هایبده)

نمندی . بابنیک عزل ، سلائیکی بنامر ایددی . حریت شناس مؤرخ ،
دورک بویوک شاعرینک عزلندن بحث ایتدیکی صرده ، شوشلرلی
تلاوه دن نفسی منع ایدمه دی : « فی الحقیقه اناطولی قضای و ملازملری
حق ناشناس اولوب اکثری اجهل و اراذل ایدیکي ظاهرده » (۳) .
سلائیکی مصطفی افندی او سته (۹۹۶ جادی الاخر) ساجدارلر
بولک کتانبیلله شرق سقرینه مأمور اولدی . سردار اکرم فرهاد

پنترله « بچیل ایدلدی . صوقوللو پوشلنگره فریدون بک اصصاری
اوزرینه راضی اولدی . استانبول خان « غلظه و زمزمه لرین فلکله
چیقاردیلر » . صوقوللو پوستانه کولره چارچاق نهایت ویردی ،
هولنک حیثنه تعلی ایدمه چک ایشلره مشغول اولدی . سلائیکی قریس
سفرینک ، اینه بختی فلا کتتک بوتون صفحه لرچی تعقیب ایددی .
تاواریس سقرینده (۹۷۹) عثمانی دوناغانسده بولوندی (۱) . اوزدهمیر
اولغو عثمان پاشارک ، سنان پاشارک ، لالا مصطفی پاشارک سیاسی

و عسکری موفیق لرینی تدقیق
ایندی . یوتارغورده حریم الشریفین
مقاطعه جیسی ایدی . سلطان مراد
تالانک جلوسندن درت سنه صکره
بوماوریتدن عزل ایدلدی (۹۸۸) .
اساساً دولت رجالی آره سنده
سلائیکی بک طایمادی بی بودی .
صوقوللو عهده پاشا ، وطنه خدمتک
مکافاتی برجهنوک خنجیری آلتلده
کورمندی . بیک صدراعظم احمد
پاشانک صدارتی هتکامنده ، سلائیکی
عثمانچی محمد پاشابه انتساب ایددی .
درت سته قدر پاشانک دواتداری
خدمتنده بولوندی . او صرده ده
رستم پاشانک قوی عایشه سلطان
فریدون بکه نکلاناجندی . نکاحده
سلائیکی ده حاضر بولوندی .
عقد انشاندنه سرای خلیفه و بریلین
« افتد» متنوعه و خلغ فاخره « بی
کاملاد فدفه قید ایددی . حتی سلطان
حضرتلری آستانه سنده ایکی خلغ
فاخره دخی » (۲) کندیسنه احسان
اولوغندی .

نشانچی محمد پاشانک دواتداری
ایکین سقرلرله ده مناسیابنده بولوندی .
اوزدهمیر اوغل عثمان پاشانک صدارتنده
ایران بابچیسی ابراهیم خان ایل
طایمادی (۹۹۲) . عثمان پاشانک
ایران سقری انشاندنه کندیسنه
نشانچی محمد پاشا ایل برابر « بش
بیک قطعه طغرا او حکام کاغدی » فی
اسکداره کونوردیکی زمان ،
اوزدهمیر اولغو عثمان پاشانک عظیمه سته
نائل اولدی .

بوصرده ، مصر اصلاحاته مأمور ابراهیم پاشا ، غایت قیمتدار
هدیه لرله استانبوله دوغتمدی . بالخاصه کتیردیکي تخت ، انما سزایدی :
« سکان بیک مثال آلتوندن برتخت زمردینک انواع قیمتلو
جوهر ایل مزین و صرمع اولوب اسناد کاملر کمال اطاننده طرح
و ترصیع ایشلر . متلادنا جوهر که زرجرد و یبروزه در بیضه کوبوردن
آشانی اولانی قوماشیلر و فرنک پسند یاقوتک زرد و کبود اولانی
وزمرکن افنی بی کور این غایت اعلا لرچی نظره مرغوب مواضعه

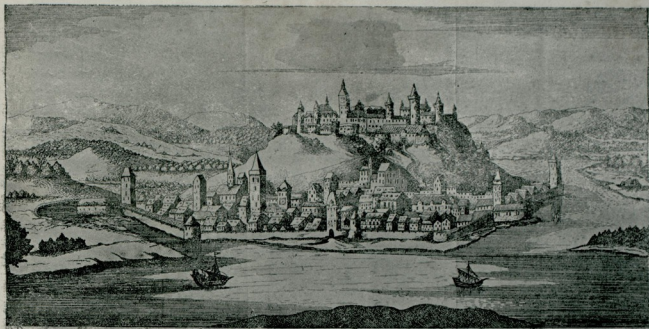
- (۱) تاریخ سلائیکی ، ص ۱۹۳
(۲) کذا ، ص ۲۳۰
(۳) کذا ، ص ۲۴۱

- (۱) تاریخ سلائیکی ، ص ۱۱۰
(۲) کذا ، ص ۱۶۳

ا کا کوره قیلوب اتلاف و اسرافدن حذر ایله و خاصه خرچندن و مضیغ
ایمندن و اواره ایمندن لازم اولان مصارف مأ کولات و سایر اخراجات
سنگ معرفتکده اولسون ، دیدی .
شرقی سفریک ، مصالحه نامه سی عقد ایچون استانبوله کان سفیره
سلائیکی مهماندار تعیین اولوندی .
فرهاد پاشانک صداری سلائیکی ایچون اقبال دوری ایدی .
پاشا ، سلائیکیک قدرت غلبه سی دائما تقدیر ایدردی . بو سیدین
روزنامه حایون یازمابه سلائیکی ، مصطفی افندی بی آمون ایشیدی
(۱۳ شوال ۹۹۹) .

فقط بو اقبال و سعادت ده چوق سورمه دی . یکچیرلرک تجارت
مداخله سی بوزندن حاصل اولان عسایان ، فرهاد پاشانک سقوطیله
نتیجه اندی . فرهاد پاشا سلائیکی یالکیز روزنامه خدمته تعیین
ایتمه بندی ؛ عهده سنه آناطولی محاسبه جیلکینی ده ویرمشدی . بو
سقوط اوزرینه ، سلائیکی ده رفاه و سعادتک ختام بولدیغنی کوردی .
فرهاد پاشانک سقوطی ایلر برابر آناطولی محاسبه جیلکندن عزل ایلدی .

پاشا معیندن آیر ایدی . سلطه دار کابلکندن سیاهیلر کابلکته نقل
ایندی . شرقی سفری ائستده غلظه و ابراهیم پاشا سیرایلرندن برقوق کشتی
چیغه ایدلرکی زمانه سلائیکی سیاهیلر کشتی بولونیوردی ، سلائیکیک
حسابجه ، بونلر میانندن یلکیز ایشای سیاهیانه بدی بوز نفر
علاوه اولونمشدی .
سلائیکی مصطفی افندی شرقی سفرته ائکین استانبولدن برحکم آلدی :
« سیاه کلیا آسانه دوله کلددر ، کلوب خدمتکده اوله سک . بو حکم
اوزرینه ، کنخدایک ایلر برابر ، استانبوله کلدی (۹۹۷ رمضان) . سیاهیلر
(رشن) مواجینی طاعتیدی . فقط « شوالک یکری یشنده بی جرم
و بلا سبب هنوز جیشم ابراهیم نام چلیه کنغاز خط حایون ایلر
توجیه بیوردلیدی . مدت عمر ده واصل اولدوغم منصبه زمانه احدائی
بی تکلف نال اولدیلر . الحکیمله . بو مقوله نامناسب اوضاع اختیار
اولنه اولنه نظام دولت کوزل صورت کیردی و خزینه هاسره کیتدیجه
مضایقه ده دوشدی . کرا کاه عالم و قیلدوف زمانه حیران و دمسته
قالدیلر » .

عثمانی اداره سنده بلقاراد

(شباهه ، تاریخ عمومی)

فقط بو محرومیتنه تحمل ایدمه دی . یکی صدراعظم سیاوش پاشایه
مرحمت ایشیدی . عرضاننده ، اولیه سلطدارلر کاشی ایکن (کینه)
قلعه سی بناسنده کوستردیکی خدمت نتیجه سنده خزینه عسرمه یوی
درت بیک یشوز سکسان اوچ آچه فاشه کوستردیکی ، و بوسیدین
طولانی علوفه سی اوچ آچه ترقی ایلر قانون موجبجه درگاه عالی
منقره لکنه ادخال ایدلرکیکی و بونک سردار رؤسنده ده مقید اولدیغنی
بیلدیردی . بونک اوزرینه یوی فرق بیق آچه ایلر درگاه عالی
زمره سنه الحاق اولوندی (۱۰۰۰) . اوسنه مؤرخ عالی یکچیری
کاشی اولمشدی .

کیلان حاکمی خان احمد استانبوله کلدیک زمانه مهماندارلارنه
ینه سلائیکی تعیین اولوندی . خان ایلر ایرانک و عثمانی دولتک تاریخچه
دائر عالمانه مناقشه لرده بولوندی . تاریخچه وقوفنی خان احمد تصدیق
ایندیردی .

— چتمدی —

سلائیکی ، سیاهیلر کابلکندن عزله پک تأسیف ایشیدی .
بورابه هرکم تعیین اولنسه ، بر درلو یاراشدیر ایدوردی . فقط
کفدیستک دولت رحالیه ، مناسباتی صمیمی ایدی . بناء غلبه سیاهیلر
کابلکندن عزلندن سوکرا ، بوش براتیلما دی . اوصرده استانبوله
ایران میرزا اردون حیدر کله چکدی . صدراعظم سنان پاشا سلائیکی بی
چاغیردی :

— دیار شرقدن فرزند شاه عجم آغر ایلیملیه آستانه دوله
کلور . بیکدن زیاده کزیده قزلباش عیارلری معا قوشلوب عظیم
حتمله طالب صلح و صلاح اولفه نیت ایتمشدر . انکده خدمتک
پوق ، پوش دورمه . کلدکده قوتلر ون سرحوم پرتو پاشا سراجی
تخلیه ایشدربوب و صرماته محتاج اولان برلرین تعمیر ایلر . آب و تاب
وروب (اگر موالیف ولکان کفر) کلاویه علمدن غافل اوله
وزاره دفتر دار اول امیر افندی ایلر سولیش . مهماندارلق امورینه دائر
مصلحه لازم اولان خرج ایجه سن ویرسون و دوشیجه ک اوده لک
دخی اواچی اغلا و اوسط و ادنا اعتباریله ناموس دولته مناسبه ایه